

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gold. 40 kr., za pol leta 1 gold, 70 kr., za četrt leta 90 kr., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold. 10 kr., za četrt leta 1 gold. 10 kr.

V Ljubljani 15. junija 1887.

O b s e g: Zavarovanje za življenje korist kmetiskim ljudem. — Plemenski biki. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Razne reči. — Zemlje- in narodopisni obrazi. — Govor gospoda poslanca Kluna v državnem zboru 10. t. m. Dalje.) — Naši dopisi. — Noviĉar.

Gospodarske stvari.

Zavarovanje za življenje korist kmetiskim ljudem.

Obĉni 63. zbor kmetijske družbe Ńtajerske podal nam je dokazov, da kmetško ljudstvo ne pozna zavarovanja za življenje. Treba je toraj se s to napravo Ńe le seznaniti. Sicer je zastopnik podruŹnice Ńt. Mihel-ske njeni predlog vrlo utemeljeval, pa bi se bilo vsa-kako o njem prestopilo na dnevni red, ako ne bi po-roĉevalec centralnega odbora vmes posegel. Upati toraj je, da prihodnji 64. obĉni zbor v tej reĉi stori korak naprej. To se bode dosegalo tem bolj gotovo, ako se o zavarovanji poprej v podruŹnicah razpravlja in dela na pojasnjenje in bistrenje zmedenih pojmov o zava-rovanji za življenje. Napreduje se tako sicer po ĉasu, pa vendar se pomika na bolje. Leta 1873 zboroval je agrarni shod, pa zavarovanje za življenje ni našlo do-volj zanimanja, toda sedaj je dr. Pfanner mogel poroĉati o ugodnih vspehih na Hanoveranskem. Sedaj kaŹe tedaj tudi kmetške ljudi seznaniti z ono velekoristno napravo.

Kmetški sin postane navadno to, kar je oĉe bil — kmet. Oĉetje imajo navado dajati starejšim otrokom večjih dot, da bi jih loŹe oskrbeli. S tem pa ne na-meravajo mlajšim Ńkodovati, marveĉ upajo Ńe toliko prigospodariti, da bodo tudi mlajši Ńe kaj imeli. Kaj pa, ĉe poprej umrje? No, pustimo in recimo: oĉa ima sreĉo in dolgo Źivi, je li sedaj vse ugodno? TeŹko. Kajti, ĉe hoĉe, da vsa posestva enemu izmed večih otrok ostanejo. nakupiĉi temu hipoma silno velikih dolgov. Pred nekolikimi leti so v podruŹnicah mnogo govorili o nevarnostih, ki pretijo kmetškemu stanu iz pogostega trganja in razkosavanja posestev.

Vendar niso hoteli povsod pritrditi, da bode treba kmetški stan braniti po izpremambi sedaj veljavnih

zakonov o podedovanji na kmetih in po vpeljavi kmet-skih domov. Temu more tudi ta vzrok biti, da niso ozir jemali na zavarovanje za življenje. Vsak mladi moŹ naj se dá svoji rodbini v korist precej po Źenitvi zavarovati za življenje. Ńe bolje bilo bi, ko bi moŹ in Źena vzajemno se zavarovala precej po poroki. Tako zamore kmetovalec doseginiti, da kedaj posestvo izroĉi otrokom brez dolgov. Jako koristilo bi takoŃno zava-rovanje delavcem in rokodelcem oŹenjenim na kmetih, Źiveĉim le od dela svojih rok. Źena in otroci utegnejo preskrbljeni biti, dokler je moŹ zdrav, moĉen, priden. Ako pa zgodaj umre, so Źena in otroci sirote in drugi morajo za nje skrbeti.

Majhno zavarovanje za nekaj stotin goldinarjev bi tudi takoŃni ljudje zamogli in bilo bi na veliko pomoĉ vsaj za prvo silo. V vseh takoŃnih sluĉajih je nasve-tovati zavarovanje tako, da se za-nj vse Źive dni pre-mija vplaĉuje, kajti tukaj so premije pri vseh zava-rovalnicah najniŹje. Tako se z najmanjšimi vplaĉili pride do najveĉjih svot. Rodbina je tedaj brez strahu ob-stanka, ĉe njej tudi nemila smrt prezgodaj pobere oĉeta ali mater, ali obadva. Kdor veĉ premore, lahko tudi se zavaruje na veĉje svote, kakor najsilnejŹe potrebe za ohranitev rodbine zahtevajo, ter zamore izmed raz-nih naĉinov zavarovanja izbrati tisti, kateri mu naj-bolje ugaja. Zlasti zamore poleg zavarovanja za Źiv-ljenje tudi misliti na zavarovanje na starost. Zamore tudi tako se zavarovati, da mu v njegovem 60. letu izplaĉajo zavarovalnino. Tako more Ńe pred smrtjo dolgé poplaĉati, hĉeram dote nastaviti. V najneugod-nejšem sluĉaji bi mogel sinu, preyzemŹemu posestvo, naloŹiti, da po smrti oĉetovi ali zatem, ko posestvo dobi v last, plaĉuje dotno zavarovalnino za nedoletne brate in sestre.

ĉe kmetovalec v 60. letu prejme zavarovano svoto denarjev, loŹe izroĉi posestvo sinu in si izgovori manjši vŹitek.

Agenti takih in enakih naukov ne bodo mogli spraviti med kmetško prebivalstvo, pač pa domoljubi narodnjaki.
„Gosp. Glasnik.“

Plemenski biki.

Pri odbiranju bikov bi kmetovalci morali biti še bolje opazni, nego pri odločevanju telic za krave, kajti bik prenaša svoje lastnosti na več zaroda, nego krava. Zatorej je zelo opravičeno, da za nakup dobrih plemenskih bikov zmiraj več storijo in precejšnjih denarjev žrtvujejo vsako leto. Bike za domače potrebe doma vzrejati, to kaže le ondi, kjer imajo lepo domačo, dobro urejeno, završeno čedo. Zatorej ne kaže bikov vzrejati za domače potrebe, če nimamo uže završenega govejskega plemena v hlevih. Govedarji smejo le tedaj nadejati se dobrih vspehov, če rabijo bike, ki imajo dobre lastnosti pa tudi moč, jih prenašati zanesljivo na svoj zarod. Plemenski bik mora tedaj dobre lastnosti svojega plemena kazati v obilni meri in zmožnosti imeti, da one res prenaša na svoj zarod. Bodi smoter katerikoli, ki ga hočemo doseči, vselej mora bik biti žlahten, čedne zunanosti in lepih razmer gledé na posamesne ude. Najboljši biki so močnega trupla, na dolgo potegnenega, trdo sklenenega in krepkih kosti. Noge ne smejo biti previsoke in prestrme; križ bodi širok, prsi širne, rebra izbočena, hrbet raven, vrat krepek in glava lahka. Tudi živahen mora biti bik, vendar ne hudoben.

To dosežemo, če se iz mlada z njimi prijazno ravna, mnogo peča, vendar nikoli ne draži. Pred završenim drugim letom jih ne smemo na krave spuščati; v tretjem letu pa le malokedaj, kajti v tem letu dorastejo. Popolno in pravilno dorasli bik daje se najdalje časa rabiti za pleme in tudi svoje dobre lastnosti najzvestejše prenaša na zarod. Žalibog se v tej reči pogosto ne ravna pravilno; preveč potrate se dela. Malokde najdemo bikov, ki bi peto leto prekoračili. Tri ali štiri leta stare živali niso več za pleme na prodaj in dobi jih mesar. Glavni vzrok temu je, ker bike premalo na prosto spuščajo, da bi se prehodili; kmalu se udebelijo, postanejo leni. Mnogo je bikov, ki so v zadnjih nogah preslabi. Komaj tri ali štiri leta stari, so uže tako narastli, zlasti v sprednjem delu, da zadnji del trupla ne nese več prav. Kravo premočno obtežijo, da pod njimi se zgrudi in takošni biki niso dalje za rabo. Navadno biki v sprednjem delu močno naraščajo. Zatorej ni nič kaj posebnega, če kmetovalec bika vzredi, kateri ima debel šinjak in širne prsi. Nasproti pa najdemo kmalu mnogo krav, ki so močnega obočja, širokega križa, toda sprednji del je slaboten. Zatorej bode treba, da govedarji za naprej v tej reči več pazijo in si prizadevajo pri bikih doseči, da bodo v zadnjih delih krepkejši, krave pa v sprednjih močnejše. Tako bode sčasoma vse v lepšem razmerju. Do sedaj so na to premalo pazili, kar je marsikaj škode pouzročilo. Če se ta napaka popravi, dobivali bomo lepših krav

pa tudi volov in bikov, ki bodo več vredni, kakor sedanji, kajti zadnji del vola daje najboljšo govedino. Gledati in paziti bode tedaj potrebno, da bodo plemenski biki takošni, ki so tudi v zadnjem delu, zlasti v nogah, krepki, močni. Zadnji del bodi zmiraj toliko močan, da bode prednji del lahko nosil. Vsaki dan bi pa morali bike nekoliko na prosti zrak spuščati, vsaj eno uro. Dobro je, če jih vpregajo, na primer, da travo nakošeno ali detelje domov vozijo. Vsaj eno uro sleherni dan morali bi biki iz hleva na prosto gibanje izpuščati se. Na Angleškem pridržujejo bikiče zmiraj v posebnem oddelku hlevovem ter ne gonijo na pašo. Zunaj na dvorišči je zopet poseben oddelek, kamor jih vsaki dan za nekaj časa izženejo, da se sprehodijo. Vrhu tega gonijo jih pogosto simotamo na vrvi, kar stori, da so krotki in človeku prijazni. Krme plemenskim bikom ne kaže mnogo polagati, toda krepka mora biti, a ne za pitanje. Repe in žlempe se malo dodaja, sicer dobijo gobasto staniče in se precej spitajo; pogosto tudi zbolijo. Dobro vzraslih bikov ni mnogo; kdor toraj takošnega ima, naj ga rabi mogoče dolgo. Če se razumno z njim ravna, rabijo ga lahko do desetega leta.

Tako dobi gospodar lepo enolično žival in si prihrani denarje, katere bi sicer za nakup večih bikov moral potrošiti. Ni treba braniti se, da ne bi bika za njegov lastni zarod rabili. Angleži so po tem načinu največ pripomogli, da imajo lepe enolične živine toliko. Plemenijo namreč najlepše živali med seboj, če prav so si v rodu, ker tako ostanejo dobre lastnosti še najbolj stanovitno pri dotični plohi. S tem ne priporočamo tega kot pravilo, marveč svetujemo bika mogoče dolgo rabiti, za obnovljenje krvi pa s tem skrbeti, da se časih kakošna krava od inod dokupi. Svetovati je tudi, bika tedaj le kupiti, kedar je dorastel in se razvil, kajti poprej se ne dá lahko in pravično oceniti. Mladi biki, tudi dveletni, izpremenijo se časih močno.

Pripetilo se je uže dostikrat, da so dveletni biki žlahnega plemena malo kaj prida obetali, toda v četrtem letu postali so izvrstni. Nasprotno pa mnogokrat lepi dveletni biki preveč obetajo in po četrtem letu se pokaže, da niso za rabo. Ni dobro, kakor nekateri delajo, da bike pred 1½ letom ali pred 2 letom uže na krave spuščajo. Biki prerano opešajo in polagoma oslabijo celo čredo; to je tudi eden izmed vzrokov, zakaj imamo toliko kužnih bolezni med govejo živino. Večkratno kupovanje bikov požre mnogo denarja, zatorej kmetovalci ne gledajo mnogo na bike in pričakujejo izboljšanje svoje goveje plohe zvečinoma le od krav. Vsled tega imamo precejšnje število slabih, mladih bikov, starših in dobrih pa malo. Tako stisnejo ceno dobrim bikom, da se ne izplača njih vzrejati.

V povzdigo našega govedarstva bi torej kazalo, da bi se več pazilo na dobre bike in ti več dolgo rabili, kakor se to sedaj godi. Potratilo bi se tako menje dobrih bikov in zapravilo menj denarjev. Tudi zdravje bi trdneje postalo pri naših govedih. Mnogo bikov po-